

УДК 658.56:637.5

*Ставська Ю.В.,
кандидат економічних наук, старший викладач
кафедри організації агробізнесу та готельно - ресторанної справи
Вінницького національного аграрного університету
Яремчук Н.В.
асистент кафедри організації агробізнесу та
готельно - ресторанної справи
Вінницького національного аграрного університету*

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА ШЛЯХОМ ДОТРИМАННЯ МЕХАНІЗМІВ ЯКОСТІ

***Анотація.** Проаналізовано сучасний стан дотримання вимог безпечності продукції агропромислового виробництва, виявлено недоліки в управлінні якістю продукції та запропоновано підходи до їх вирішення.*

***Ключові слова:** якість, управління механізми забезпечення, конкурентоспроможність.*

Постановка проблеми. Створення в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя й добробуту населення пов'язане із розвитком агропромислового комплексу і, перш за все, з його провідною галуззю – сільським господарством. Тому саме в цій галузі необхідно посилити контроль за безпечністю продукції, як і загалом за сільськогосподарською продукцією, яка надходить на ринок. Сучасному споживачу, і не лише українському, притаманно вимагати від виробника продовольчої продукції, перш за все, її безпечності та екологічності. Іншими словами продукції, яка не будить шкідлива для здоров'я людини. У зв'язку із цим, товаровиробникам потрібно приділити належну увагу якості виготовляємої продукції. Для утримання позицій на ринку, завоювання нових споживачів та протистояння зростаючій конкуренції необхідно постійно удосконалювати й оновлювати асортимент продукції, при цьому гарантуючи її безпеку для здоров'я людини.

Останні дослідження і публікації. Останнім часом, цій проблемі присвячується неабияка увага відомих західних вчених – економістів, таких як Дрейк С., Галмен М., Робертс С., а також вітчизняних – Галушко В.П., Буряк Р. В., Гудзинський О.Д., Єрмаков О.Ю., Чорний Г.М. тощо.

Ціллю роботи є дослідження механізмів забезпечення якості продукції агропромислового виробництва як найважливіших важелів у забезпеченні її конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу. Важливо, актуально та перспективно створювати і запроваджувати новітні системи управління якістю продукції агропромислового виробництва, як одного із ключових факторів зростання експортної конкурентоспроможності продукції АПК України на світовому ринку пояснюється, серед інших, наступними факторами:

- постійне зростання цін на сільськогосподарську продукцію внаслідок загострення світової продовольчої кризи;
- згідно статистичних даних, високоякісна продукція приносить приблизно на 40% більше прибутку, ніж продукція низької якості [1, с.65];
- зростання в світі попиту на органічну продукцію (ціна на неї вище на 20-50%);
- лише 20% виробленої в Україні аграрної продукції споживається в межах держави, а решту можна експортувати [2];
- наявність сертифікованої системи управління якістю стає обов'язковою умовою при укладанні угод між визнаними у світі компаніями і їх партнерами.

На поточному етапі розвитку української економіки, підприємства вітчизняного АПК, що займаються або прагнуть займатися експортом своєї продукції на світовий ринок зіштовхуються із цілим рядом проблем, які стосуються якості продукції, що ними виготовляється. До базових проблем можна віднести наступні:

- діюча на даний момент в Україні система управління якістю продукції АПК і стандартизації має багато розбіжностей з вимогами і стандартами світового ринку та потребує кардинального доопрацювання і приведення її до вимог ЄС та СОТ (Україні відведений період адаптації – п'ять років (2008 – 2013рр.)).

Законодавча база України щодо якості сільськогосподарської продукції передбачає гарантію її безпеки та якості. Обов'язкова сертифікація агропромислової продукції проводиться зовнішнім контролюючим органом із сертифікації, і спрямована вона на контроль вмісту шкідливих речовин. Біологічні й технологічні властивості продукції при цьому практично не виявляються.

- кількість зовнішніх лабораторій, що займаються аналізом якості продукції АПК є вкрай недостатньою, їх положення є майже монополістичним, внаслідок чого ціни на їх послуги для підприємств є значно завищеними, а також у багатьох випадках їх діяльність є здебільшого формальною і зводиться до видачі відповідних сертифікатів, що мають підтверджувати високу якість продукції, хоча це не зовсім відповідає реальності;
- держава суттєво відсторонилась від контролю за якістю продукції та переклала ці функції безпосередньо на підприємства, що її виробляють. У зв'язку із тим, що на даний момент не є обов'язковим відображати у звітності кількість стандартної і нестандартної продукції, то облік стандартної продукції ведуть далеко не всі виробники. Також практично відсутній аналіз вмісту сухих речовин, вуглеводів, білків, жирів, вітамінів та інших біологічних і технологічних важливих компонентів у продукції. Отже, існуюча система держнагляду не стимулює виробників до підвищення рівня якості продукції.
- хронічний дефіцит коштів у державному бюджеті та слабка зацікавленість у фінансуванні даного питання урядовцями;
- відсутність на більшості вітчизняних підприємств системи тотального контролю якості (Total Quality Control System), яка б давала змогу здійснювати моніторинг повного ланцюга проходження продукції від виробника до споживача;

- надзвичайно мала кількість вітчизняних спеціалістів, які мали б належну кваліфікацію та досвід у сфері управління якістю продукції, внаслідок чого підприємства для проектування таких систем змушені користуватися послугами іноземних фірм, що є, по – перше, досить затратною справою, по – друге, виникає значна залежність від іншої структури, що може загрожувати економічній безпеці підприємства;
- висока вартість створення та обслуговування системи управління якістю продукції;
- небажання вітчизняних кредитних інституцій фінансувати довготермінові проекти, які не приносять швидкі прибутки або встановлення нереально високих відсотків за кредитами для таких проектів.

На нашу думку усі вищевказані проблеми тісно пов'язані між собою і підходити до їх вирішення необхідно комплексно. Для цього на державному рівні повинні бути здійснені наступні кроки:

- 1) держава повинна здійснювати контроль якості продукції на всіх етапах виробничого процесу – від виробника сировини до реалізації кінцевої продукції безпосередньому споживачу;
- 2) національні стандарти та сертифікати якості повинні бути узгоджені та приведені у відповідність із світовими;
- 3) системи управління якістю на підприємствах повинні відповідати міжнародному рівню (вимогам Європейського фонду управління якістю і т.д.);
- 4) повинна бути збільшена кількість сертифікованих лабораторій, функціями яких було б визначення відповідності якості продукції міжнародним стандартам якості ISO – 9000, ISO – 20000.

Зі свого боку на підприємствах також повинні бути запроваджені певні механізми щодо покращення якості продукції, які умовно можна поділити на п'ять груп: організаційно-економічні, біологічні, санітарно-гігієнічні, техніко-технологічні та соціально - економічні (рис. 1).

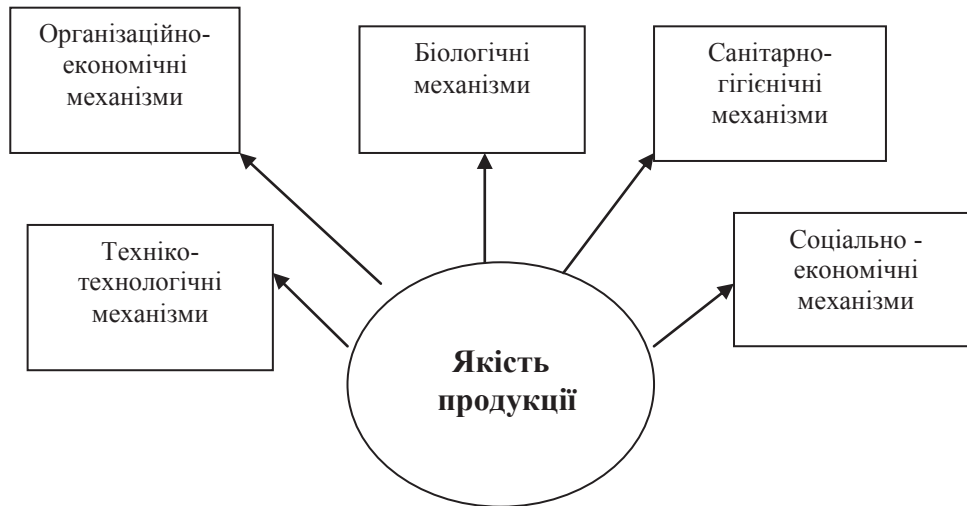

Рис. 1 – Механізми, що забезпечують якість продукції агропромислового виробництва

Джерело: дослідження авторів.

Розглянемо детально кожен із механізмів забезпечення якості продукції агропромислового виробництва. Так, до організаційно – економічних механізмів слід віднести:

- запровадження сучасних методів і форм організації виробництва та управління якістю продукції;
- удосконалення методів контролю й розвиток масового самоконтролю на всіх стадіях виготовлення продукції;
- встановлення системи зворотного зв'язку з безпосередніми споживачами кінцевої продукції;
- модернізація або зняття з виробництва неконкурентоспроможної продукції;
- розподіл, кооперація та оплата праці;
- моральне та матеріальне стимулювання праці;
- рівень комплексної автоматизації та механізації праці;
- рівень спеціалізації;
- якість маркетингової діяльності та реалізації продукції;
- планування виробництва та підвищення якості продукції;

- ціноутворення.

До техніко – технологічних механізмів слід віднести:

- використання у діяльності агропромислових підприємств новітніх досягнень НТП;
- суворе дотримання технологічної дисципліни;
- забезпечення належної технічної оснащеності виробництва;
- постійне удосконалення технологічних умов виробництва (годівля, утримання, збереження, переробка, пакування та контроль за якістю готової продукції) (рис. 2);
- поліпшення стандартизації як головного інструменту фіксації та забезпечення заданого рівня якості продукції, адже саме стандарти та технічні умови відображають сучасні вимоги споживачів до продукції;
- збільшення випуску сертифікованої продукції;
- покращення окремих показників якості продукції, що випускається (надійність, економічність, транспортабельність і т.д.);
- дотримання якості засобів виробництва (корми, виробнича лабораторія, технічні засоби виробництва, сортувальна лінія, холодильне обладнання, транспортні засоби, склади, зерносховище).

До біологічних механізмів відноситься: індивідуальність, екстер'єр, інтер'єр, стан здоров'я тварин, жива вага, вік, термін придатності насіння тощо.

Санітарно – гігієнічні механізми включають у себе: санітарні властивості, мікроклімат та освітлення.

До соціально – економічних механізмів слід віднести:

- застосування узгодженої системи прогнозування і планування необхідного рівня якості продукції;
- мотивація усіх категорій працівників підприємства до покращення якості продукції;
- всебічна активація людського чинника та проведення кадрової політики, адаптованої до ринкових умов господарювання.

Іншими словами, соціально – економічний механізм забезпечення якості продукції передбачає, перш за все, забезпечення відповідного рівня якості працівників, а саме: продуктивність праці, кваліфікація та професійна майстерність, нормальний психологічний клімат у колективі, а також соціально – побутові умови.

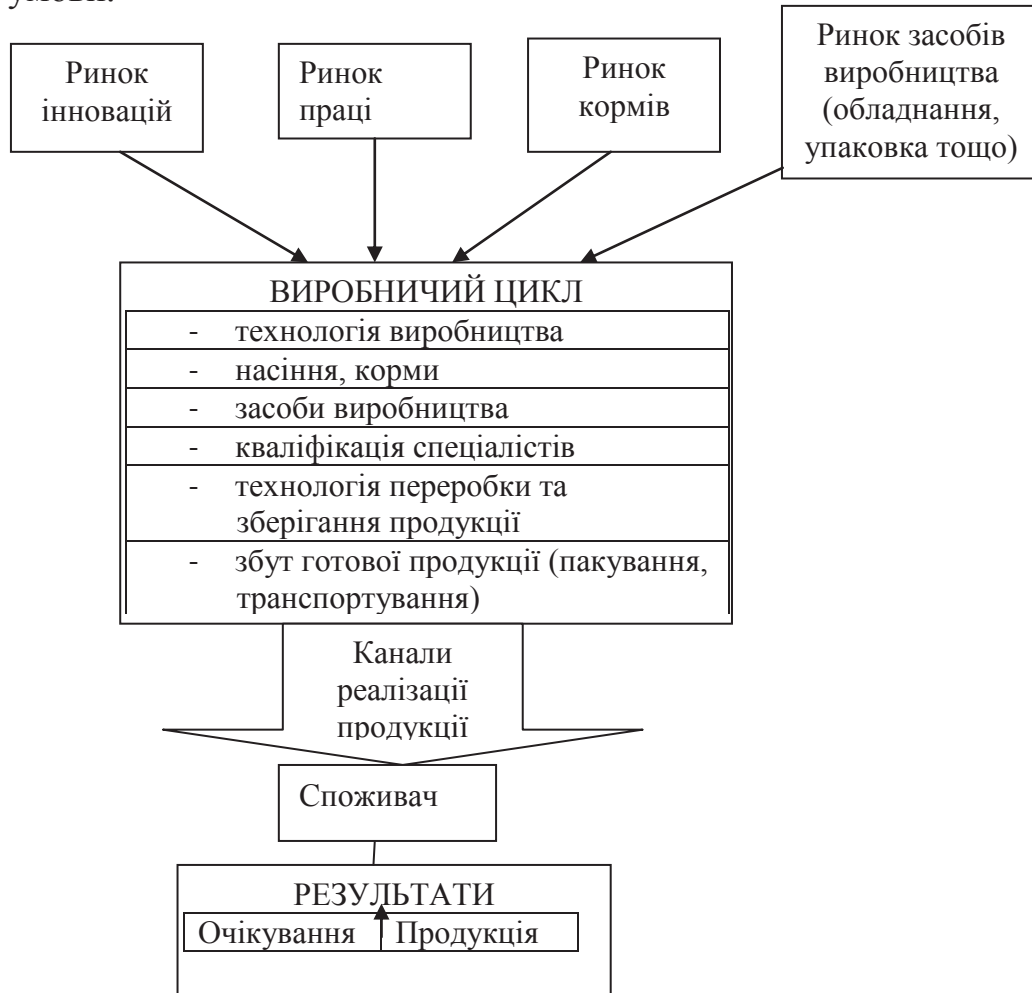

Рис. 2 – Техніко – технологічний напрям забезпечення якості продукції птахівництва

Джерело: дослідження авторів.

У забезпеченні якості продукції мають приймати участь не тільки власники підприємства, але й усі працівники. На цьому етапі управління важливу роль відіграє внутрішній маркетинг.

Внутрішній маркетинг – це орієнтована на персонал управлінська діяльність по забезпеченню ефективного виконання співробітниками

поставлених завдань для досягнення маркетингових цілей організації. Досвід засвідчує, що можна розробити досить привабливий бренд компанії, націлений на зовнішніх споживачів, однак кінцевий результат суттєво залежить від якості роботи персоналу по його реалізації. Внутрішній маркетинг націлений, перш за все, на виховання в співробітниках відданості своєму бренду, оскільки тільки при цій умові вони зможуть переконати в його привабливості і зовнішніх клієнтів.

Відданість бренду не виникає автоматично. Часто працівники, виконуючи свої обов'язки і отримуючи заробітну плату, не вважають продукцію своєї компанії кращою із існуючих і відповідно, не можуть переконати в цьому своїх клієнтів. Тому в першу чергу, організація повинна стати цікавою для своїх працівників, а вже потім вона стане цікавою і для своїх клієнтів. Цього можна досягти лише виготовляючи продукцію високої якості, а не використовуючи переконливі фрази бренду, які звісно можуть вплинути на свідомість споживача, але не на співробітника підприємства, який спостерігає за процесом виробництва. Використання засобів внутрішнього маркетингу націлено на підвищення ступеня свідомої підтримки ідей, цінностей та пропозицій компанії зі сторони співробітників.

Висновки.

Для визначення результативності системи управління якістю в агропромисловому виробництві, виявлення сфер її поліпшення першочерговим завданням є огляд і аналіз механізмів, що забезпечують якість продукції. Крім цього, на державному рівні мають бути здійсненні відповідні кроки по гарантуванню безпеки й конкурентоспроможності продукції, шляхом узгодження національних вимог до якості зі світовими, впровадженні контролю на всіх етапах виробничого процесу, збільшення кількості лабораторій по визначенню рівня відповідності якості виготовленої продукції до встановлених вимог.

Список літератури:

1. Буряк Р. І. Фактори впливу на якість продукції птахівництва в системі менеджменту та маркетингу / Р. І. Буряк, Н. П. Пономаренко, В. В. Мельник // Сучасне птахівництво. – 2010. – № 11–12 – С. 18–20.
2. Гличев А. В. Основы управления качеством продукции / Гличев А. В. – 2-е изд. – М. : Стандарты и качество, 2001. – 425 с.
3. Марцин В. С. Механізм забезпечення конкурентоспроможності товару та показники її оцінки / В. С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1. – С. 35–44.
4. Михеенко Е. С. Продовольственная безопасность – как составляющая экономической безопасности Украины / Е. С. Михеенко // Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Донецьк : ДонНУ, 2005. – С. 316–318.
5. Шаповал М. І. Менеджмент якості : підруч. / Шаповал М. І. – 3-тє вид., випр. і допов. – К. : Знання : КОО, 2007. – 471 с.
6. Школьний О.О. Управління конкурентоспроможністю АПК в умовах глобалізації / О.О Школьний // – Зб. Наук. пр. Луганського державного аграрного університету. Серія «Економічні науки». - 2006. – №61. - С.498 – 502.

***Аннотация.** Проанализировано современное состояние соблюдения требований безопасности продукции агропромышленного производства, обнаружены недостатки в управлении качеством продукции и предложены подходы к их решению.*

***Ключевые слова:** качество, управление, механизмы обеспечения, конкурентоспособность.*

Annotation

Statement of the problem.

Creation in Ukraine socially oriented market economy and continued growth of living standards and welfare associated with the development of agriculture and, above all, with its leading industry - agriculture. Therefore, in this industry must strengthen control over product safety, as well as generally for agricultural products coming to market. Today's consumers and not only Ukrainian, inherently require the manufacturers of food products, primarily its safety and environmental performance. In other words, products that are not harmful awakens to human health. Because of this, producers need to pay due attention to the quality prepare products. In order to maintain market position and gain new customers and increasing competition confrontation to constantly improve and update the product range, thus ensuring its safety for human health.

The research of results:

The quality management system has differences with international systems.

- The number of external laboratories involved in the analysis of the quality of agricultural products is very poor, as a result, the prices of their services for businesses are much too high, and in many cases their activities are mostly formal.

State pulled away substantially from control over product quality and translated these functions directly on the companies that produce it.

Chronic deficit in the state budget and weak interest in funding the issue officials.

Lack on most domestic enterprises of total quality management, which would give an opportunity to monitor the passage of the complete chain of products from producer to consumer.

Conclusions.

To determine the effectiveness of the quality management system in agricultural production, identify areas for improvement priority is to review and analyze mechanisms to ensure product quality. In addition, at the state level should take steps to ensure the safety and competitiveness through coordination of national quality requirements with the world, introducing controls at all stages of the production process, increasing the number of laboratories to determine the level of conformity of quality of manufactured products to specified requirements.

Key words: *quality, management, mechanisms of providing, competitiveness.*

УДК 336.078.3

Стеблянюк О.Л.,
заступник начальника управління Держземагентства
у Житомирському районі Житомирської області,
здобувач кафедри фінансів
Житомирського державного технологічного університету

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Анотація. *В статті здійснено оцінку нормативно-правового забезпечення державного фінансового контролю у сфері земельних відносин. Автором зроблено висновок про суперечливість окремих законодавчих актів, що регулюють земельні відносини, та запропоновано напрями їх удосконалення.*

Ключові слова: *державний фінансовий контроль, земельні відносини, правове забезпечення*

Постановка проблеми. Починаючи з моменту проголошення незалежності України, відбувається формування нормативно – правового забезпечення у сфері земельних відносин. Цей процес триває 21 рік, але земельна реформа не дістала логічного завершення. Навколо даного питання постійно виникають наукові дискусії, а саме: щодо шляхів завершення